

DOI 10.31865/2414-9292.23.2025.334042

УДК 378.147:821.162.1:37.035.6

**KSZTAŁTOWANIE KOMPETENCJI WIELOKULTUROWEJ
NA ZAJĘCIACH Z LITERATURY ŚWIATOWEJ
(na materiale badań twórczości Brunona Schulza)**

Natalia Matorina

doktor nauk filologicznych, adiunkt w Katedrze Filologii Germańskiej i Słowiańskiej
GWUZ „Donbasski Państwowy Uniwersytet Pedagogiczny”

Słowiańsk, Ukraina

ORCID ID 0000-0001-6012-5663

n.m.matorina@gmail.com

Streszczenie. W artykule zaproponowano system różnych środków w kontekście ich wykorzystania w procesie dydaktyczno-wychowawczym w ukraińskich instytucjach edukacyjnych dla kształtowania i rozwoju wielokulturowej kompetencji jednostki, które autorka badania wiąże z poszanowaniem ukraińskiej historii, tradycji, zwyczajów; szacunkiem dla uniwersalnych wartości ludzkich; tolerancyjnym stosunkiem do tradycji innych narodów i zrozumieniem cech innych kultur, znajomością tych kultur, tolerancją, komunikatywnością itp. Zasadniczo zadania mają na celu samodzielne poszukiwanie wiedzy, kształtowanie umiejętności i sprawności praktycznych, rozwój niezależnego myślenia studentów, aktywizację ich działalności poznawczej, rozwój umiejętności twórczych i zdolności niestandardowego rozwiązywania problemów, a także poprawę sprawności komunikacyjnych. Możliwości dydaktyczne proponowanych materiałów są niewyczerpalne, ponieważ pozwalają łączyć różne formy organizacji procesu nauczania, w szczególności wykłady i zajęcia praktyczne, zajęcia fakultatywne kierunku językowo-literackiego, a także korzystać z powiązań między przedmiotami, w szczególności między takimi dyscyplinami uniwersyteckimi, jak historia literatury zagranicznej i język obcy.

Słowa kluczowe: edukacja; edukacja wielokulturowa; komunikacja wielokulturowa; podejście interdyscyplinarne; integracja międzyprzedmiotowa; historia literatury zagranicznej; język obcy; Bruno Schulz; komparatystyka.

Wstęp. Obecnie istotna jest kwestia rozwoju i pogłębienia skutecznych relacji między Ukrainą a społecznością światową, w szczególności dotyczy to przestrzeni kulturalno-artystycznej i edukacyjnej, w których kontekście zaczyna się tworzenie tego typu relacji. Jak najlepiej na takie trudne wyzwania współczesności powinny reagować i mają taką możliwość instytucje szkolnictwa wyższego i ogólnego średniego. Wymagania dotyczące realizacji treści edukacyjnych zgodnie z Ustawą Ukrainy o szkolnictwie wyższym aktualizują potrzebę poważnej modernizacji państwowej przestrzeni edukacyjnej. Absolwenci ukraińskich uczelni wyższych, zgodnie z nową trajektorią uczenia się, powinni mieć gruntowne szkolenie teoretyczno-praktyczne, nabywać i rozwijać podczas szkolenia takie cechy osobiste, jak niezależność, aktywność, kreatywne podejście do rozwiązywania określonych zadań edukacyjnych lub zawodowych, co w przyszłości stworzy możliwość regularnego aktualizowania

zdobytej wiedzy, korygowania jej, wykorzystywania w praktyce, doskonaląc przyszłą działalność zawodową w dowolnej dziedzinie. Obecnie istotną kwestią przestrzeni społecznej życia współczesnego człowieka jest kwestia jego wielokulturowości. W takim kontekście jednym z priorytetowych kierunków szkolenia staje się rozwiązanie problemu, który stoi przed społecznością edukacyjną, i dotyczy kształtowania tzw. kompetencji wielokulturowej wśród studentów w celu stabilnego rozwoju osobowości wielokulturowej w dziedzinie edukacji wielokulturowej, co umożliwi umiejętność żyć w otwartym społeczeństwie, w którym współdziałają przedstawiciele różnych tradycji kulturowych, różnych grup etnicznych, regionów przyrodniczo-geograficznych itp. Rządy krajów europejskich uznają również edukację wielokulturową za podstawową zasadę, która prowadzi działalność dydaktyczno-wychowawczą instytucji edukacyjnych różnych krajów do wzajemnego uznawania i współdziałania kultur. Tak więc obecnie problem kształtowania kompetencji wielokulturowej uczestników procesu kształcenia jest uważany za jeden z głównych problemów pedagogiki, psychologii oraz studiów naukowo-metodycznych kierunków filologicznych, ponieważ skrupulatna analiza różnorodnej literatury wskazuje, że problem wymaga przemyślenia, uogólnienia, uzupełnienia i aktualizacji w pewien sposób, co determinuje aktualność badania.

Celem badania jest upublicznienie autorskiego systemu naukowo-metodycznego środków kierunku językowo-literackiego w celu kształtowania i rozwoju kompetencji wielokulturowej uczestników procesu kształcenia oraz uzasadnienie skuteczności wprowadzenia takiego systemu do procesu dydaktyczno-wychowawczego ukraińskich instytucji edukacyjnych. Aby osiągnąć cel, należy wykonać następujące podstawowe zadania: 1) zbadać kompetencję wielokulturową jako problem naukowy i edukacyjny; 2) zoptymalizować, „unowocześnić” tradycyjny system naukowo-metodyczny sposobów kształtowania kompetencji wielokulturowej; 3) zaproponować pewne innowacyjne środki wielokulturowego kierunku, w szczególności autorskie odkrycia, ciekawostki, rodzynki. Dla realizacji zadań wykorzystano następujące metody badawcze: analizę literatury naukowo-metodycznej i psychologiczno-pedagogicznej; metoda opisowa, analiza i synteza; metoda krytycznego przemyślenia nabytego lokalnego oraz (jeśli to możliwe i konieczne) zagranicznego doświadczenia pedagogicznego.

Analiza najnowszych badań i publikacji. Określony problem akcentuje się na poziomie państwowym, przede wszystkim chodzi o Ustawy Ukrainy *O edukacji* (zob.: <http://surl.li/tzrtj>), *O pełnym wykształceniu średnim* (zob.: <http://surl.li/tzrkx>), *O szkolnictwie wyższym* (zob.: <http://surl.li/tqikgi>), o koncepcyjnych zasadach reformy szkoły średniej „Nowa Szkoła Ukraińska” (zob.: <http://surl.li/yhasby>) itp. Doktor

habilitowany nauk filozoficznych, profesor, członek NAN i NAPN Ukrainy, prezydent Narodowej Akademii Pedagogicznych Nauk Ukrainy W. G. Kremeń w artykule *Edukacja i nauka w Ukrainie – aspekty innowacyjne. Strategia. Realizowanie. Wyniki* ujawnia istotę zjawiska „innowacji” i jej cechy, podkreślając ważność tworzenia obszernych innowacyjnych systemów edukacji, które mogą stać się siłą napędową całego systemu nauki, rozwiązywania problemów rozwoju społeczeństwa i jednostki, w szczególności w kontekście tworzenia rozwiniętego środowiska wielokulturowego w naszym państwie poprzez wprowadzenie takich innowacji do przestrzeni edukacyjnej (Kremen, 2005).

Teoretyczno-metodologicznymi rozprawami wyznaczonego kierunku są prace G. Waszczenki, A. Własowej, N. Wołoszyny, A. Isajewej, Ż. Klimenko, W. Kowalczuk, W. Łozowej, A. Martynec, W. Pałamarczuk, M. Sawczyna, L. Wasylenko i innych. Metody i środki kształtowania tych lub innych kompetencji uczestników procesu kształcenia, w szczególności kompetencji wielokulturowej, są studiowane przez W. Bratko i S. Pałamar, L. Worotniak, M. Golowań, L. Gonczarenko i W. Kuzmenko, I. Guszlewską, L. Zwerewa, Ż. Klimenko, A. Łokszyna, A. Pometun, I. Czeremys i innych.

Głównym, według ekspertów w dziedzinie badań kompetencji wielokulturowych, jest wychowanie szacunku dla ukraińskiej historii, tradycji, zwyczajów; szacunek dla uniwersalnych wartości ludzkich; tolerancyjny stosunek do tradycji innych narodów i zrozumienie cech innych kultur.

Kompetencja wielokulturowa jako problem naukowy i edukacyjny. Opanowując treść dyscyplin edukacyjnych, studenci nabywają kompetencje niezbędne do współczesnego życia, mianowicie system sposobów myślenia, dynamiczne połączenie wiedzy, praktycznych umiejętności i sprawności, połączenie cech światopoglądowych, obywatelskich, zawodowych oraz wartości moralnych i etycznych, co ogólnie umożliwia dalsze tworzenie i rozwój osobowości, pomyślnie prowadzenie działalności edukacyjnej lub zawodowej. Kompetencja to efekt uczenia się, który przejawia się w wiedzy, zdobytym podczas nauczania doświadczeniu, kształtowanych wartościowych orientacjach, pewnych zdolnościach twórczych uczestników procesu kształcenia.

Pojęcie *kompetencja wielokulturowa*, podobnie jak terminy z nim związane, w badanym kontekście są zjawiskami wieloaspektowymi i złożonymi, są aktywnie i wszechstronnie badane w opracowaniach naukowych, jednak i teraz są traktowane w różny sposób, nie mają jednolitej interpretacji. Analiza potężnego szeregu źródeł literackich poświęconych temu aspektowi badań, w szczególności prac słownikowo-encyklopedycznych, pozwala wyjaśnić treść takich pojęć i zaproponować ich

uogólnioną interpretację autorską.

Kompetencja wielokulturowa są wynikiem edukacji, dzięki któremu kształtuje się wielokulturowa osobowość, co wiąże się z poszanowaniem wartości innych kultur, świadomością w tych kulturach, tolerancją, towarzyskością itp. Autorka interpretuje kompetencję wielokulturową jako zdolność do produktywnej, owocnej, efektywnej interakcji z przedstawicielami innych narodów; wysoki poziom ukształtowania określonej kompetencji pozwala osobie doświadczyć poczucia prawdziwej szczerzej jedności z innymi ludźmi, a więc czuć się bezpiecznie w taki czy inny sposób w każdym środowisku społecznym.

Edukacja wielokulturowa to edukacja, której podstawową koncepcją jest kultura jako zjawisko ogólnoludzkie, celem jest poszukiwanie sposobów pomocy jednostce w przyswajaniu kultury narodowej, a także uświadomieniu potężnych wspólnych interesów narodów w ich dążeniu do światowego postępu dzięki rozwojowi kulturowemu. Wielokulturowe środowisko instytucji szkolnictwa wyższego to produkt społeczno-kulturowej interakcji podmiotów edukacyjnych, który reprezentuje różnorodność kultur danego środowiska społecznego (kraju, regionu) w oddzielnej instytucji edukacyjnej, dzięki czemu określa się specyfikę realizacji zadań edukacyjnych i wychowawczych, wszechstronnego rozwoju studentów.

W okresie globalizacji gospodarczej i politycznej, standaryzacji intelektualnej, niwelacji cech etnicznych niezwykle ważne jest kultywowanie poczucia tożsamości kulturowej z jednej strony, a z drugiej – kształtowanie umiejętności docenić oryginalną piękność, nieprzeciętną opinię, światopogląd, język, sposób myślenia, wartości, zwyczaje, osobowość innej osoby.

W sferze filologicznej najlepszym pomocnikiem w rozwiązywaniu określonych problemów jest komparatystyka literacka, która przedstawia światowy proces literacki jako system literatur narodowych, których ogólnoludzkie znaczenie mierzy się historyczną i artystyczną wyjątkowością; jest to dyscyplina, która bada folklor, literatury narodowe, procesy ich wzajemnych powiązań i wzajemnych wpływów, stosując metodę (podejście) porównawczo-historyczną. Teoria i praktyka literaturoznawstwa porównawczego dla uczestników procesu kształcenia kierunku pedagogicznego jest dziś koniecznym warunkiem światowych standardów umiejętności zawodowych przyszłego nauczyciela języka i literatury, filologa.

O sposobach, formach, metodach i technikach kształtowania kompetencji wielokulturowej na zajęciach z literatury światowej. Literatura światowa to zarówno wiedza literacka i literaturoznawcza, jak i wiedza ludoznawcza, historyczna, filozoficzna, artystyczna, językoznawcza itp. Wszystkie te informacje w procesie dydaktyczno-wychowawczym stają się punktami przecięcia literatury zagranicznej z

różnymi kontekstami artystycznymi i kulturowymi, a także z pokrewnymi przedmiotami i obszarem „współpracy” zajęć dydaktycznych i fakultatywnych.

Wyniki takiej owocnej współpracy są następujące: wykonanie większej ilości pracy podczas zajęć dydaktycznych lub fakultatywnych, opracowanie znacznej ilości materiału edukacyjnego, wykonanie określonej liczby zadań praktycznych itp. Wykładowca ma więcej możliwości zastosowania różnych metod, które ożywiają zajęcia, aktywują myślenie i uwagę studentów; jednocześnie powstają sytuacje problemowe, które zmuszają uczestników procesu kształcenia do myślenia, porównywania, wyszukiwania itp.

W kontekście kształtowania kompetencji wielokulturowej za pomocą zajęć z literatury światowej przede wszystkim zalecamy stosowanie form czy metod pracy kierunku kulturoznawczego lub komparatystycznego, w szczególności z własnego doświadczenia w działalności edukacyjnej. Skupiamy się na ważnym problemie w ramach naszych badań, a mianowicie na poszukiwaniu źródeł nowoczesnego materiału dydaktycznego – aktualnego, autorytatywnego i interesującego dla uczestników procesu kształcenia. W takim kontekście zalecamy: wymianę doświadczeń z kolegami; ciągłe badanie nowoczesnych materiałów dydaktycznych na stronach czasopism naukowych i metodycznych; badanie materiałów podręczników naukowych i metodycznych, literatury informacyjnej; uczestnictwo w wydarzeniach edukacyjnych i metodycznych formacie online – seminaria internetowe, warsztaty, konferencje, wykłady; poszukiwanie odpowiednich materiałów na stronach internetowych itp. Korzystając z nabytego doświadczenia, udoskonalać się, tworzyć własne zadania twórcze, ciekawostki, rodziniki dla kształtowania w taki czy inny sposób kompetencji wielokulturowej na zajęciach z literatury światowej. Zebrany w ten sposób materiałem stale wypełniać skrzynki metodyczne i skarbonki.

Własne doświadczenie pozwoliło dojść do wniosku, że kompetencja wielokulturowa może i powinna być kształtowana i rozwijana nie tylko podczas zajęć dydaktycznych, ale także na zajęciach fakultatywnych kierunku literackiego, ponieważ taka forma organizacji procesu edukacyjnego w instytucjach edukacyjnych powinna być również ukierunkowana na badanie wzajemnych wpływów i relacji w dziedzinie literatury światowej, a także korzystając z interdyscyplinarnych powiązań, w szczególności z kursami języków obcych.

Bruno Schulz i kompetencja wielokulturowa. Przedstawiamy wybrane osiągnięcia w rozwiązywaniu omówionego problemu polegające na badaniu twórczości Brunona Schulza, wybitnego polskiego artysty pierwszej połowy XX w.

Wiadomo, że to Polacy jako pierwsi przywrócili Brunona Schulza do światowej przestrzeni kulturalno-artystycznej po powojennym zapomnieniu: od 1956 r.

dziedzictwo twórcze artysty studiują w instytucjach szkolnictwa średniego i wyższego. Stopniowo Bruno Schulz zajmuje honorowe miejsce w ukraińskim wymiarze edukacyjnym: wcześniej pojawił się w instytucjach szkolnictwa wyższego, w szczególności biografie i dziedzictwo twórcze artysty studiują na uniwersyteckich kursach z historii literatury światowej, uczestnicy procesu kształcenia programu edukacyjno-zawodowego „Język polski i literatura”, chętni – w ramach kursów z historii literatury polskiej jako przedmiotów swobodnego wyboru itp. Teraz z twórczością artysty zaczęli zapoznawać w instytucjach szkolnictwa średniego na lekcjach literatury światowej w klasach profilowych i poziomu standardowego. Naszym zdaniem to właśnie postać Brunona Schulza i jego dziedzictwo można uznać za wzorowe w kontekście kształtowania kompetencji wielokulturowej uczestników procesu kształcenia na kierunku filologia, w szczególności podczas studiowania historii literatury światowej.

Bruno Schulz według miejsca urodzenia i zamieszkania – ukraińskie miasto Drohobycz w obwodzie lwowskim – jest ukraińskim artystą (Ukraińcy mieli szczęście odziedziczyć małą ojczyznę Brunona Schulza, która jest częścią Ukrainy, dlatego Ukraińcy ponoszą poważną odpowiedzialność za Schulza i jego dziedzictwo); jako przedstawiciel narodu, według pochodzenia – żydowskim; według języka pisania dzieł – polskim i do pewnego stopnia niemieckim; według miejsca w kulturze światowej i europejskiej oraz wpływowi dziedzictwa twórczego na rozwój światowej i europejskiej przestrzeni kulturalno-artystycznej – europejskim artystą światowej klasy. Dlatego artysta jest postrzegany jako wyjątkowy przykład jedności nabytków kultury na całym świecie. Mówi się o tym w opracowaniach zarówno krajowych, jak i zagranicznych schulzologów (dziedzictwo twórcze Brunona Schulza badają Austriacy, Amerykanie, Anglicy, Brazylijczycy, Gruzini, Żydzi, Hiszpanie, Włosi, Chińczycy, Litwini, Macedończycy, Niemcy, Polacy, Serbowie, Słowacy, Tajwańczycy, Węgrzy, Ukraińcy, Francuzi, Czesi, Japończycy i wielu innych naukowców), takich jak: L. Eisenbarth, J. Andruchowycz, G. Babiński, J. Barabasz, S. Bill, W. Bolecki, W. Budzyński, J. Ficowski, J. Jarzębski, G. Józefczuk, A. Kaszuba-Dębska, M. Kitowska-Łysiak, N. Kołoszuk, T. Lewczuk, A. Lubka, A. Malinowski, W. Meniok, A. Michnik, R. Mnych, M. Mokłyca, I. Nabytovych, J. Nachlik, Z. Nalewajk-Turecka, W. Nazarec, E. Nesterowycz, S. Nicieja, R. Nycz, A. Pawłyszyn, W. Panas, M. Popiel, P. Prokopiak, R. Radyszewski, W. Romanyszyn, S. Rosiek, J. Speina, B. Stanley, S. Sukharewa, O. Weretiuk, T. Wozniak i in.

Studiując biografie i dziedzictwo twórcze Brunona Schulza, wykorzystano: mieszankę literacką, spotkania w biblio barze oraz biblio kawiarni, biblio show, bibliocaching, bookcrossing, książkowe zwiastuny, wizytówki literackie, dyktanda

literackie różnych typów, warsztaty tłumaczeniowe i leksykograficzne, warsztaty literackie i czytelnicze, prezentacje, sondaży, różnorodność formatów pracy naukowej i badawczej, łamigłówki, krzyżówki, cytaty, porównywalne tabele, w szczególności interaktywne lub w formacie paszportowo-porównawczym, zajęcia ekspresowe, spotkania online zeznanymi współczesnymi literaturoznawcami i, krytykami, pisarzami, zdalne poetyckie wycieczki itp. Możliwości dydaktyczne takich materiałów są niewyczerpane, ponieważ pozwalają łączyć różne sposoby organizacji procesu nauczania, różne formy, metody, techniki.

Pożyteczne jest i poznawanie kultury i historii danego kraju w Internecie. W ramach pracy fakultatywnej angażowano chętnych do różnego rodzaju wydarzeń zdalnych z udziałem znanych specjalistów-polonistów, literaturoznawców, krytyków literackich, pisarzy itp. Tak więc bardzo przydatne były warsztaty z elementami zajęć konwersacyjnych w kontekście znajomości polskiej kultury i historii, w szczególności na temat „Bruno Schulz: świat wyobraźni pisarza z Drohobycza”: 19 listopada 2023 r., w dzień pamięci wybitnego polskiego pisarza i artysty pochodzącego z Drohobycza, zajrzeli do *Sklepów cynamonowych*, zanurzyli się w magiczny świat prozy Schulza, rozmawiali o twórczym dziedzictwie Brunona Schulza i jego wpływie na świat literatury (zob.: <http://surl.li/ximyva>). Na takich zajęciach można nie tylko dowiedzieć się więcej o ważnych, w naszym przypadku dla polskiego dziedzictwa, postaciach, ale także poćwiczyć język, ponieważ oprócz części wykładowej, studenci mieli okazję omówić usłyszane z innymi uczestnikami oraz z moderatorką i nauczycielką szkoły Aleksandrą Dmytrenko.

Podczas omówienia wykładów z uczestnikami procesu kształcenia podkreślono: po pierwsze, bardzo ciekawy format komunikacji na żywo z pisarzami, literaturoznawcami, autorami podręczników itp.; po drugie, możliwość wziąć udział w rozmowie podczas wykładu, podyskutować lub zadać pytanie po zakończeniu, a ponadto bardzo przyjemna, wygodna atmosfera; po trzecie, wykłady pokazały, że nie można całkowicie zrezygnować z tradycyjnych technologii na rzecz innowacyjnych, ale lepiej wykorzystać je w formacie aktywnej współpracy.

O celowości wykorzystania oryginalnych tekstów artystycznych i ich potencjał dydaktyczny podczas nauki języka obcego na uczelniach. Badanie problematyki opracowania naukowego „sprowokowało” potrzebę rozwiązania innego problemu. Jest to kwestia celowości wykorzystania oryginalnych tekstów literackich podczas nauki określonego języka obcego na uczelniach. Autorka pracy nie mogła ominąć tak niestandardową problematyczną sytuację kierunku dydaktycznego. Przedstawiamy główne obserwacje, osiągnięcia, wnioski i rekomendacje dotyczące określonego problemu.

Kompetencję wielokulturową, która jest przedmiotem badań, kształtujemy nie tylko na zajęciach z cyklu literackiego, ale także na zajęciach z kierunku językowego, w szczególności na zajęciach z języka obcego (w naszym przypadku polskiego). Odpowiednie w takim kontekście wydaje się pytanie o wykorzystanie oryginalnych tekstów literackich z kursu literatury światowej jako materiału dydaktycznego do zajęć z języka obcego.

Okazuje się, że problem nie jest nowy, ale nadal pozostaje dość kontrowersyjny: istnieją diametralnie przeciwne podejścia – od jednomyślnego „za” (nazwijmy to podejściem optymistycznym) przez „i tak, i nie, biorąc pod uwagę pewne okoliczności...” (umiarkowane podejście) do jednomyślnego „przeciw” (pesymistyczne podejście); takie różnorodne myśli spotykamy zarówno w wywiadach krajowych specjalistów, jak i w badaniach zagranicznych naukowców.

Zwolennicy tzw. optymistycznego podejścia zalecają, korzystając z własnego doświadczenia edukacyjnego, szerokie zastosowanie oryginalnych tekstów artystycznych na zajęciach z języka obcego, przede wszystkim ze względu na autentyczność danego materiału językowego; pesymiści mówią „nie”, koncentrując się na obecności wielu cech językowych tych różnych epok, w których pisano arcydzieła artystyczne, ich zdaniem, to zakłóci naukę języka obcego wśród uczestników kandydatów do edukacji; zwolennicy umiarkowanego podejścia, z których większość to zagraniczni specjaliści, są przekonani, że odpowiednie wykorzystanie tekstów oryginalnych w nauczaniu języka obcego jest niezwykle przydatne i konieczne, zaleca się nawet tworzenie zintegrowanych kursów nauczania języka i literatury (w różnych kombinacjach).

Spróbujmy uzasadnić celowość wykorzystania oryginalnych tekstów artystycznych podczas nauki języka obcego – takie jest stanowisko autora badania.

Jednym z najskuteczniejszych sposobów organizacji bezpośredniego kontaktu uczestników procesu kształcenia z pewnym językiem obcym, który jest studiowany w instytucji edukacyjnej, jest oczywiście proces czytania tekstów oryginalnych, w szczególności artystycznych. Trudno sobie wyobrazić dalsze używanie języka obcego bez czytania książek, ponieważ to książka jest najskuteczniejszym sposobem doskonalenia zdobytych umiejętności oraz wiedzy językowej: czytanie przyczynia się do automatyzacji korzystania z narzędzi językowych i pozytywnie wpływa na tworzenie na tej podstawie prawidłowych standardów mowy, wzbogacanie słownictwa itp. W ten sposób czytanie wprowadza się do procesu uczenia się nie ze względu na samo czytanie: aktywna poznawcza działalność studentów skierowana na opanowanie potencjału językowego pewnego tekstu artystycznego opiera się na jego *analizie lingwistycznej*. To właśnie takie podejście – połączenie możliwości zajęć kierunku

literackiego i języka obcego – najlepiej przyczynia się do kształtowania wielokulturowej kompetencji uczestników procesu kształcenia.

Oczywiście opanowanie materiału językowego za pomocą tekstów studiowanym na zajęciach z literatury zapewnia głębsze zanurzenie w świat utworów artystycznych: jak pokazują wyniki ankiety przeprowadzonej na Wydziale Filologicznym Państwowego Uniwersytetu Pedagogicznego w Donbasie (Słowińsk – Dniepr, Ukraina), o wiele bardziej interesująca jest praca z tekstem, który był studiowany na kursie literatury światowej niż z nieznanym tekstem; zdarzają się również przypadki, gdy student z pewnego powodu nie czytał tekstu programowego, jednak pracując z nim w pewny sposób na lekcji języka obcego, postanowił bliżej zapoznać się z tym dziełem literackim.

Własne doświadczenie edukacyjne potwierdza, że wykorzystanie jako materiału dydaktycznego na zajęciach z języka obcego tekstów artystycznych studiowanych podczas kursu literatury światowej, jeśli odbywa się na poprawnych zasadach lingwodydaktycznych i ma charakter celowy, bez wątplenia przyczynia się do skuteczniejszego przyswajania materiału językowo-literackiego, inaczej mówiąc, przyczynia się do kształtowania nie tylko kompetencji obcojęzycznych, ale także wielokulturowych.

W kontekście badań prozy Brunona Schulza takie podejście wydaje się jeszcze bardziej praktyczne, ponieważ przydają się „specjalne” książki opowiadań Schulza. Chodzi o następujących ukraińskich tłumaczeniach. W 2012 roku w Drohobyczu (wydawnictwo „Коло”) wydano opowiadanie *Sklepy cynamonowe* w tłumaczeniu Tatiany Duman, ukraińskiej artystki, historyka sztuki, i Lwa Skopa, legendarnego ukraińskiego ikonografa, historyka sztuki, konserwatora, poety, muzyka, czołowego pracownika muzeum „Drohobyczczyna” (Szulz, 2012); w 2020 wydano roku opowiadanie *Ptaki* w tłumaczeniu szulzologa O. Bundy, T. Duman i L. Skopa (Szulz, 2020) – publikacje zawierają zarówno tłumaczenia, jak i teksty oryginalne. W książce *Sklepy cynamonowe* znajdują się również ilustracje i schematyczne mapy miejsc związanych z Brunonem Schulzem w Drohobyczu. W 2022 r. w tym samym formacie ujrzał światło dzienne kolejny zbiorowy przekład – opowiadanie *Kometa* w tłumaczeniu O. Korczyńskiej, G. Chorunżej i L. Skopa (Szulz, 2022).

Obecność oryginalnego szulzowskiego tekstu obok tłumaczenia ukraińskiego przyda się szczególnie tym czytelnikom, którzy potrafią czytać oryginał, ale biorą w ręce adaptacje tłumaczeniowe dokonane przez różnych specjalistów, szukając i znajdując w różnych tłumaczeniach nie tylko dosłowne zgodności z oryginałem lub różnice, a także niepowtarzalny głos tłumaczeniowy, oraz, bez wątplenia, uczestnikom procesu kształcenia.

Wnioski. Dzięki przeprowadzonym badaniom wnioskujemy: najlepszy wynik edukacyjny w kształtowaniu osobowości wielokulturowej, o wysokim poziomie erudycji w dziedzinie edukacji wielokulturowej, zapewnia celowe połączenie środków zajęć z literatury światowej, zajęć fakultatywnych w kierunku językowo-literackim, wykorzystanie niektórych elementów komparatystyki na zajęciach z języka obcego itp., ponieważ otwiera szerokie horyzonty w kontekście wielokulturowego uczenia i wychowania współczesnych studentów, integracji z wielokulturową nowoczesnością, przyczynia się do poszerzenia ich horyzontów itp.

Połączenie przedstawionych środków jest rodzajem pola do testowania możliwości, w ten czy inny sposób społeczno-psychologiczne szkolenie kierunku językowo-literackiego, zawsze nowe doświadczenia, stabilne poszerzanie pomysłów o sobie i innych, doskonała okazja do twórczej samorealizacji każdej osoby.

LISTA WYKORZYSTANYCH ŹRÓDEŁ

1. Кремень, В. Г. (2005). *Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати*. Київ: Грамота.
2. Шульц, Б. (2012). *Склепи цинамонові / Sklepy cynamonowe* / пер. з пол. Т. Думан, Л. Скоп. Дрогобич: Коло.
3. Шульц, Б. (2020). *Птахи / Ptaki* / пер. з пол. О. Бунда, Т. Думан, Л. Скоп. Дрогобич: Коло.
4. Шульц, Б. (2022). *Комета: оповідання / Kometa* / пер. з пол. О. Корчинської, Г. Хорунжої, Л. Скопа; ілюстрації Тетяни Думан. Дрогобич: Коло.

FORMATION OF MULTICULTURAL COMPETENCE IN FOREIGN LITERATURE CLASSES (based on studying Bruno Schulz's creative work)

Natalia Matorina

Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor of the Department of Germanic and Slavic Philology

SHEI "Donbas State Pedagogical University",

Sloviansk, Ukraine

ORCID ID 0000-0001-6012-5663

n.m.matorina@gmail.com

Abstract. The article offers a system of various means in the context of their use in the educational-upbringing process of Ukrainian educational institutions when forming and developing multicultural competence of the individual, which the author of the study associates with respect for Ukrainian history, traditions, customs; respect for universal human values; tolerant attitude towards the traditions of other peoples and understanding of the peculiarities of different cultures, awareness of these cultures, tolerance, sociability, etc. For the most, the tasks are aimed at the independent search for knowledge, formation of skills and practical abilities, development of independent thinking of applicants for education, activation of their cognitive activity, development of creative skills and non-standard problem-solving skills, as well as improvement of communication skills. The didactic

possibilities of the materials offered are inexhaustible, as they allow combining various forms of organizing the educational process, including lectures and practical classes, extracurricular activities of a linguistic and literary nature, as well as using interdisciplinary connections, in particular between such academic university disciplines as History of Foreign Literature and a foreign language.

Based on the conducted research, the author concludes: the best educational result in the formation of a multicultural personality, with a high level of erudition in the field of multicultural education, is provided by a purposeful combination of means of world literature classes, optional classes in the linguistic and literary direction, the use of some elements of comparative studies in foreign language classes, etc., because it opens up wide horizons in the context of multicultural learning and upbringing of modern students, integration with multicultural modernity, contributes to the expansion of their horizons, etc. The combination of the presented means is a kind of field for testing the possibilities, in one way or another socio-psychological training of the linguistic and literary direction, always new experiences, stable expansion of ideas about oneself and others, an excellent opportunity for creative self-realization of each person.

Keywords: education; multicultural education; multicultural communication; interdisciplinary approach; interdisciplinary integration; History of Foreign Literature; foreign language; Bruno Schulz; comparative studies.

ФОРМУВАННЯ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ ІЗ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ (на матеріалі вивчення творчості Бруно Шульца)

Наталя Маторіна

кандидат філологічних наук

доцент кафедри германської та слов'янської філології

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»,

м. Слов'янськ Донецької обл., Україна

ORCID ID 0000-0001-6012-5663

n.m.matorina@gmail.com

Анотація. У статті запропоновано систему різноманітних засобів у контексті їх використання в навчально-виховному процесі українських закладів освіти при формуванні полікультурної компетентності особистості, яку авторка дослідження пов'язує з поважанням української історії, традицій, звичаїв; шануванням загальнолюдських цінностей; толерантним ставленням до традицій інших народів і розумінням особливостей інших культур, обізнаністю в цих культурах, комунікабельністю тощо. Здебільшого завдання спрямовані на самостійні пошуки знань, формування вмінь і практичних навичок, розвиток самостійного мислення здобувачів освіти, активізацію їх пізнавальної діяльності, розвинення творчих навичок та вмінь нестандартного розв'язання проблем, а також удосконалення навичок спілкування. Дидактичні можливості запропонованих матеріалів є невичерпними, оскільки дозволяють комбінувати різні форми організації навчального процесу, зокрема лекції та практичні заняття, позааудиторні заходи мовно-літературного спрямування, а також послуговуватися міжпредметними зв'язками, зокрема між такими навчальними вишівськими дисциплінами, як історія зарубіжної літератури й іноземна мова.

Ключові слова: освіта; полікультурна освіта; полікультурна комунікація; міждисциплінарний підхід; міжпредметна інтеграція; історія зарубіжної літератури; іноземна мова; Бруно Шульц; компаративістика.

REFERENCES

1. Kremen, V. H. (2005). *Osvita i nauka v Ukraini – innovatsiini aspekty. Strategia. Realizowanie. Rezultaty*. Kyiv: Hramota.
2. Shulst, B. (2012). *Sklepy tsynamonovi / Sklepy cynamonowe* / per. z pol. T. Duman, L. Skop. Drohobych: Kolo.
3. Shulst, B. (2020). *Ptakhy / Ptaki* / per. z pol. O. Bunda, T. Duman, L. Skop. Drohobych: Kolo.
4. Shulst, B. (2022). *Kometa: opovidannia / Kometa* / per. z pol. O. Korchynskoi, H. Khorunzhoi, L. Skopa; iliustratsii Tetiany Duman. Drohobych: Kolo.

Матеріали надійшли до редакції
02.11.2024 р.